تعهد دولت در جبران خسارت اشخاص از منظر قانون

حمیدرضا آقابابائیان
وکیل پایه‌یک دادگستری

مسئولیت دارای مفهومی پیچیده و درعین‌حال گسترده است که می‌توان آن را از دیدگاه‌های مختلف بررسی کرد که هر یک از آنها کاربردهای مخصوص خود را دارد؛ نظیر مسئولیت سیاسی، مسئولیت حقوقی، مسئولیت دینی، مسئولیت اداری و امثال آن. بااین‌حال، قدر مشترک تمامی موارد یادشده، نوعی تکلیف است؛ وظیفه‌ای که بر عهده شخص یا گروهی خاص قرار داده می‌شود تا کاری را انجام داده یا از انجام امری خودداری کنند.

واژه مسئولیت از دیدگاه‌های مختلف تعریف می‌شود و در اصطلاح حقوقی دو مفهوم و دو معنای اعم و اخص دارد. در معنای اعم، مسئولیت مدنی عبارت است از وظیفه حقوقی‌ای که شخص در برابر دیگری به انجام یا ترک عمل دارد؛ اعم از اینکه منشأ آن عمل حقوقی یا مادی یا مستقلا منشأ مسئولیت مقررات قانونی باشد. مسئولیت ممکن است ناشی از عمل مادی مثل اتلاف و تسبیب یا ناشی از قرارداد مثل تعهد به انجام عمل باشد یا ممکن است ناشی از مقررات قانونی باشد.

مبنای مسئولیت دولت به‌عنوان یکی از مصادیق اشخاص حقوق عمومی، از منظر شرعی قاعده «لاضرر» و اصل لزوم جبران است. عبارت «لا ضرر و لاضرار...» که ناشی از یک حدیث مشهور نبوی است، دلالت بر نفی هرگونه ضرر در اسلام دارد. قاعده لاضرر از قواعد مشهور فقهی است که در بیشتر ابواب فقه کاربرد دارد و مضمون آن این است که ضرر در اسلام مشروعیت ندارد و هرگونه ضرر و اضرار در اسلام نفی شده است. بر این اساس است که قاعده دیگر یعنی اصل لزوم جبران خسارت معنا پیدا می‌کند. بر این مبنا، هرکس به هر نحو اعم از قولی، فعلی، ترک فعل یا به جهت سببیت یا مباشرت، به دیگری هرگونه ضرری اعم از مادی یا معنوی وارد کند، مسئول جبران خسارت ناشی از عمل یا ترک عمل خویش است؛ خواه این عمل ناشی از اقدام اشخاص حقیقی یا اشخاص حقوقی باشد و خواه این شخص یک نهاد تابع حقوق خصوصی باشد یا تابع نهاد حقوق عمومی. با چنین وصفی است که می‌توان قائل بود که در اغلب نظام‌های حقوقی و ازجمله حقوق اسلامی، به قاعده مسئولیت نگاهی عمیق وجود دارد. در نظام‌های حقوقی، قواعدی که مشابه با این قاعده وجود دارد، به‌طورخاص در بحث تعهدات مورد استفاده قرار می‌گیرد. در این باب لازم است که بدانیم عبارت لاضرر و لاضرار به‌خوبی می‌تواند این دو معنا را با هم به ذهن متبادر کند که احکام اسلام نفی‌کننده مباحث ضرری در شریعت اسلامی است و از طرف دیگر تصریح می‌کند که هرگونه ضررزدن خارجی حتی به‌وسیله حاکم یا قانون نفی می‌شود. بالطبع با چنین رویکردی می‌توان جبران خسارت را بر مبنای این نفی استوار کرد. لفظ مسئول پنج بار در قرآن کریم به کار رفته و در روایات نیز به واژه مسئول اشاره شده است. پیامبر اکرم(ص) در حدیثی مشهور که مبین مسئولیت اجتماعی است، می‌فرمایند: «کلکم راع و کلکم مسئول عن رعیته» و این امر نزدیک به مفهومی‌است که امروزه از مسئول به ذهن می‌آید. لفظ مسئولیت، معادل لفظ responsibility انگلیسی است و به تعبیر نویسندگان عبارت است از ضرورت پاسخ‌گویی از سوی شخصی که از تعهدات و وظایف خود تخلف کرده است؛ چه این تعهدات حقوقی باشند و چه جنبه اخلاقی و معنوی داشته باشند. مبانی قانونی مسئولیت در اصل ۱۴۱ قانون اساسی ایران، قانون مسئولیت مدنی مصوب اول ۱۳۳۹، همچنین ماده ۱۴۳ قانون مجازات اسلامی و قانون مدنی پیش‌بینی شده است. نکته مهم این است که در باب مبنای مسئولیت نظریات مختلفی ارائه شده که عمده‌ترین آن نظریه «تقصیر یا مسئولیت شخص» است که در تقصیر شخص مسئول است و دیگری نظریه «خطر» و «نظریه تضمین حق» و «نظریه برابری در مقابل قانون» و «نظریه نفع دولت» است.

مسئولیت مدنی صرفا در صورتی قابل‌طرح و انتساب است که واردکننده خسارت در انجام عمل خسارت‌بار و زیان‌آور، مرتکب تقصیری شده باشد. ملاک در این مسئولیت، سنجش اخلاقی رفتار مباشر خسارت است که اگر از نظر اجتماع، انحراف و تجاوز از رفتاری باشد که برای حفظ حقوق دیگران لازم است، وی ملزم به ترمیم خسارت است و اگر از نظر اخلاقی رفتار وی عاری از سرزنش باشد، ضمانی بر عهده او نیست. طبق «نظریه تقصیر»، تنها دلیلی که می‌تواند مسئولیت کسی را نسبت به جبران خسارت توجیه کند، وجود رابطه علیت بین تقصیر و ضرر واردشده است؛ اما امروزه چنین عقیده‌ای مقبول نیست.

نظریه دوم که منتقدان مهمی نیز دارد، به «نظریه خطر» معروف است. بر این مبنا، خوانده دعوی حتی بدون تقصیر و رفتار قابل سرزنش، مسئول است؛ به عبارت دیگر برای مسئول‌دانستن شخص نیازی نیست که او در انجام عمل خسارت‌بار حتما مرتکب تقصیری شده باشد بلکه همین که از عمل خطرآفرین او خسارتی به بار آید، خواه در انجام آن عمل مرتکب تقصیری شده یا نشده باشد، مسئول است و باید خسارت وارده را جبران کند.

اما نظریه سوم گویای آن است که عده‌ای با قراردادن کار نامتعارف به‌عنوان مبنای مسئولیت، سعی کرده‌اند نظریات «تقصیر» و «خطر» را تعدیل کنند. درواقع «کار نامتعارف» ضمن اینکه به‌شدت و غلظت «تقصیر» نیست، نوعی بی‌مبالاتی است و گامی در جهت نظریه ایجاد خطر و نظریه‌ای بینابین و مختلط است.

نظریه بعد تحت عنوان نظریه تضمین حق، نخستین بار به وسیله «بوریس استارک» (Boris stark) در رساله وی به‌عنوان «نظریه عمومی مسئولیت مدنی از جنبه کارکرد دوگانه تضمین و کیفر خصوصی» مطرح شد. وی معتقد بود باید از جنبه زیان‌دیده به مسئله مسئولیت مدنی پرداخت و نظریه‌های خطر و تقصیر را به‌واسطه آنکه شرایط تحقق مسئولیت مدنی را تنها از جنبه واردکننده زیان مورد توجه قرار می‌داد، تا حدی شخصی می‌دانست. در نظریه مذکور، علم دولت بر ناتوانی کارکنان خود در جبران خسارت‌های واردشده و حمایت از حقوق زیان‌دیده، جبران خسارت وارده از سوی مأموران دولتی را بر عهده وی قرار می‌دهد. بعضی از حقوق‌دانان پذیرش مسئولیت از سوی دولت از جانب مأموران خود را در حکم کفالت قانونی می‌دانند و معتقدند «ضمانت» رابطه‌ای است که باعث انتقال مسئولیت از مقام عمومی به دولت می‌شود. نظریه بعد «نظریه برابری در مقابل قانون» است. وقتی دولت در مقام انجام وظایف، یا به صورت خطای اداری یا به‌صورت خطای کارمند، خسارتی به شخص وارد کرد، اگر خود شخص زیان‌دیده بخواهد به تنهایی بار جبران این خسارت را به دوش بکشد، نابرابری در اجرای قانون رخ خواهد داد و چنین فردی با موقعیت یکسان با دیگران باید تکلیف فراتر از دیگران را انجام دهد. پس لازم است که زیان وارده بر افراد حتی در حالت عدم ارتکاب تقصیر هم بدون اصلاح باقی نماند. مورد دیگر نظریه نفع دولت است که مطابق این نظر، اصولا هر دولتی که تشکیل می‌شود، همواره در پی تحکیم پایه‌های قدرت خویش و کسب مشروعیت بیشتر در میان شهروندان است و به هر اقدامی برای حفظ نظام سیاسی خود دست می‌زند. در چنین دیدگاهی، دولت با ارائه خدمات بیشتر به شهروندان و ازجمله غرامت به زیان‌دیدگان، سعی در کسب مشروعیت و بقای خود می‌کند و به تمام افراد صرف‌نظر از میزان استحقاق آنها، حمایت‌های اجتماعی عرضه می‌کند. صرف‌نظر از نظریات پیش‌گفته، قانون مدنی ایران در ماده ۳۲۸ نظریه خطا را درباره اتلاف پذیرفته و در مبحث تسبیب عموما از نظریه تقصیر پیروی می‌کند (مواد ۳۳۴ و ۳۳۳). به‌هرحال برای تحقق مسئولیت مدنی وجود سه شرط لازم است: ۱- وجود ضرر، ۲- ارتکاب فعل زیان‌بار و ۳- رابطه سببیت.

همچنین برای تحقق مسئولیت کیفری سه عنصر مادی، روانی و قانونی لازم و ضروری است. در مسئولیت کیفری مانند مسئولیت مدنی باید عملی را انجام دهد یا از انجام عمل خودداری کند که موجب ضرر دیگری شود. درنهایت در مورد مسئولیت مدنی، ضرر وارده متوجه یک شخص خصوصی است. در مسئولیت کیفری ضرر متوجه جامعه می‌شود؛ بنابراین مسئولیت کیفری این است که ما بتوانیم جرمی را به کسی نسبت دهیم و آن شخص قابلیت و تحمل این انتساب را داشته باشد.

با این وصف، مسئولیت مدنی دولت ازجمله اشخاص حقوق عمومی مبین مسئولیتی است که دولت در معنی اعم کلمه در برابر خسارتی که ایجاد کرده، ناگزیر از جبران خسارت است. اصولا مسئولیت مدنی به معنای مسئولیت پرداخت خسارت است. بر مبنای این مسئولیت بین زیان‌زننده و زیان‌دیده، رابطه‌ای خاص که همان لزوم جبران خسارت است، به وجود می‌آید؛ بنابراین مسئولیت مدنی در معنی عام و وسیع آن، شامل مسئولیت قراردادی و مسئولیت خارج از قرارداد است. هرچند در باب مسئولیت قراردادی و مسئولیت خارج از قرارداد بحث زیادی مطرح است، در یک بیان کلی هرگونه جبران خسارت را شامل می‌شود.

اما وقتی صحبت از مسئولیت مدنی اشخاص حقوقی عمومی به‌ویژه دولت می‌شود، مراد بحث عبارت از دو مفهوم کلی است: مفهوم اول، مسئولیت مدنی دولت ناشی از اراده یا عمل حاکمیتی یا تصدی‌گری نهاد دولت است. مفهوم دوم، مسئولیت مدنی دولت ناشی از اراده یا عمل یا ترک عمل کارکنان دولت به سبب اقداماتی است که از سوی این کارکنان به اشخاص وارد می‌شود. مسئولیت مدنی دولت عبارت است از اصل پاسخ‌گویی و لزوم جبران خسارت از سوی دولت و مقامات آن در مقابل اشخاص حقیقی یا حقوقی که باید به استناد شرع مقدس اسلام، منطبق بر قاعده لاضرر، با تکیه بر نظریات پیش‌گفته بر بنیان اصل ۴۰ قانون اساسی و قانون مسئولیت مدنی جبران شود.

اخبار برگزیده

مصوبه فراجا درباره آموزشگاه‌های رانندگی ابطال شد

هیئت عمومی دیوان عدالت اداری، نامه رئیس پلیس راهنمایی و رانندگی درباره ایجاد مجتمع آموزشی برای صدور گواهینامه پایه سوم و موتورسیکلت برای یگان‌های نظامی، انتظامی، امنیتی و خانواده آنان را باطل کرد.

به نقل از روابط‌عمومی دیوان عدالت اداری، به دنبال شکایت از نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران و درخواست ابطال نامه شماره ب/۰۰۱/۱۲۰۳/۱/۱۷/۱۳ مورخ ۱۳۹۸/۴/۱۹رئیس پلیس راهنمایی و رانندگی که در آن مقرر کرده بود به‌منظور ارائه خدمات به یگان‌های نظامی، انتظامی، امنیتی و خانواده آنان، انجام مأموریت برای اخذ آزمون در داخل پادگان‌ها و مراکز انتظامی، توانمندسازی کارکنان وظیفه و حفظ اطلاعات پرسنلی این‌گونه مراکز و برای جلوگیری از تبعات امنیتی ناشی از ثبت‌نام گروهی کارکنان نیروهای مسلح در سایر آموزشگاه‌ها، دستور فرمایید نماینده خدمات منابع فرماندهی انتظامی استان جهت دریافت اجازه فعالیت و اخذ معرفی‌نامه ایجاد یک باب مجتمع آموزشی پایه سوم و موتورسیکلت به نام سروش در مراکز استان‌ها به مرکز صدور گواهینامه پلیس راهور ناجا تأسیس شود، این مقرره در هیئت عمومی پس از بحث و بررسی ابطال شد. در رأی مزبور آمده که اولا بر اساس ماده ۱۲۲ قانون برنامه چهارم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۳/۶/۱۱ «پس از موافقت فرماندهی کل نیروهای مسلح، به وزارت کشور اجازه داده می‌شود از طریق نیروی انتظامی نسبت به اعطای مجوز فعالیت به متقاضیان تشکیل مؤسسات غیردولتی خدمات حفاظتی و مراقبتی و واگذاری بخشی از خدمات انتظامی و حفاظتی به مؤسسات مذکور با حفظ کنترل و نظارت دقیق بر اساس آیین‌نامه اجرائی که به پیشنهاد وزارت کشور و تأیید فرماندهی کل نیروهای مسلح به تصویب شورای امنیت کشور می‌رسد، اقدام نماید» و بر این اساس و به موجب ماده ۲۹ آیین‌نامه اجرائی مؤسسات خدمات حفاظتی و مراقبتی و دفاتر خدمات الکترونیک انتظامی مقرر شده است که: «ناجا موظف است ترتیبی اتخاذ نماید حتی‌المقدور گسترش جغرافیایی مؤسسات در کشور بر مبنای نیاز مناطق (به‌گونه‌ای که رقابت سالم ایجاد شود) صورت پذیرد».

با توجه به احکام مقرر در موازین حقوقی مذکور و با عنایت به اینکه بر اساس نامه مورد اعتراض مقرر شده است که «... دستور فرمایید نماینده خدمات منابع فرماندهی انتظامی استان جهت دریافت اجازه فعالیت و اخذ معرفی‌نامه برای ایجاد یک باب مجتمع آموزشی... به مرکز صدور گواهینامه پلیس راهور ناجا مراجعه نماید» و این حکم متضمن الزام به صدور مجوز برای آموزشگاه‌های رانندگی بدون رعایت شرایط قانونی دیگر و به نوعی اعمال تبعیض میان متقاضیان است، لذا نامه شماره ب/۰۰۱/۱۲۰۳/۱/۱۷/۱۳ مورخ ۱۳۹۸/۴/۱۹ رئیس پلیس راهنمایی و رانندگی با بند ۹ اصل سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مبنی بر رفع تبعیضات ناروا و ایجاد امکانات عادلانه برای همه در تمام زمینه‌های مادی و معنوی و همچنین ماده ۲۹ آیین‌نامه مذکور مبنی بر لزوم حفظ رقابت سالم مغایر بوده و مستند به بند ۱ ماده ۱۲ و ماده ۸۸ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری مصوب سال ۱۳۹۲ ابطال می‌شود.

رشد ۶درصدی استفاده قضات خراسان شمالی از مجازات جایگزین حبس

ایسنا: رئیس کل دادگستری استان از رشد شش‌درصدی میزان استفاده قضات استان از تأسیسات حقوقی و مجازات جایگزین حبس در آبان سال جاری خبر داد.

حجت‌الاسلام‌والمسلمین رضا براتی‌زاده در حاشیه نهمین نشست شورای مدیران قضائی در سال جاری، اظهار کرد: در آبان سال جاری، ۶۲۸ فقره از مجموع دوهزارو ۱۲۸ دادنامه کیفری صادره از سوی قضات رسیدگی‌کننده مشمول تأسیسات حقوقی شده است؛ به‌طوری‌که این نسبت از ۲۷ درصد در مهرماه سال ۱۴۰۱ به ۳۳ درصد در آبان امسال افزایش یافته و با این وصف رشد شش‌درصدی را نشان می‌دهد.

وی از تعلیق و تخفیف مجازات به‌عنوان بیشترین تأسیسات حقوقی استفاده‌شده یاد کرد و گفت: بر این اساس، حوزه‌های قضائی رازوجرگلان، گرمه، سملقان و بجنورد نیز به ترتیب در این زمینه بهترین عملکرد را داشتند.

حجت‌الاسلام‌والمسلمین براتی‌زاده همچنین با اشاره به رشد شش‌درصدی مجازات‌های جایگزین حبس در استان طی آبان سال جاری گفت: در آبان امسال از مجموع هزارو ۸۷۶ فقره دادنامه کیفری صادرشده، ۴۳۰ فقره مشمول مجازات جایگزین حبس شده که با این وصف این نسبت نیز از ۱۷ درصد در مهر به ۲۳ درصد در آبان سال جاری افزایش یافته است.

وی از جزای نقدی و خدمات عمومی رایگان از حیث فراوانی به‌عنوان مهم‌ترین مجازات جایگزین حبس تعیین‌شده در ماه گذشته نام برد.

مقام عالی قضائی استان، حوزه‌های قضائی شیروان، بجنورد و رازوجرگلان را از حیث این شاخص عملکردی، به‌عنوان بهترین‌های استان معرفی کرد.

جدول ۴۳۸۶ • طراح: بیژن گورانی

افقی:
۱- دارای آواز دلنشین- وحشت‌زده ۲- هفتم- سخت، دشوار و غیرقابل‌فهم ۳- وسیله توزین- رودی جاری در جمهوری آذربایجان- هدیه ۴- گناهکار- طوقه چرخ خودرو- تحت ۵- فیلم نقاشی متحرک- خیزاب‌های دریا ۶- از طلوع تا غروب خورشید- ظرف طبخ آبگوشت- میهمان ناخوانده ۷- هزار کیلو- ارگانیک- از پیامبران بنی‌اسرائیل ۸- ماه دهم قمری- مدرسه بزرگسالان- قطعه موسیقی ۹- شیرینی ماه رمضان- قوی‌هیکل- زندان مسعود سعد سلمان ۱۰- از نیروهای سه‌گانه ارتش- سمت چپ- چند رأی ۱۱- حداقل- دماسنج ۱۲- ترمیم پارگی پارچه- جوینده راه- جوانه دانه غلات ۱۳- زیاده‌گو- فاصله بین دنیا و آخرت- غذای مخصوص تالش و آستارا ۱۴- نمایشنامه‌ای از یوجین اونیل، نویسنده آمریکایی- نوزاد حشره ۱۵- مخترع برق- غمگین

عمودی:
۱- تنگ‌چشمی- از درجات نظامی- چند رئیس ۲- پسوند شباهت- لباس تازه دوخته‌شده- یکتا ۳- جغد- رجا ۴- روانه‌کردن- از پیامبران بنی‌اسرائیل- زنگ گردن چهارپا ۵- حرکت باد- نوعی اجاق برقی- تکرار حرفی ۶- دشمن باطل- از شاگردان میرعماد خوشنویس- ماهر در دعوا ۷- غربال- مراعات آداب و رسوم- غیرمتأهل ۸- مرطوب- منسوب به یمن- چند وزیر ۹- جلاد استالین- عارضه‌ای در دستگاه گوارش- جدی و سختگیر ۱۰- برچسب قیمت- پشت سر هم- ناپسند ۱۱- از سوره‌های شریف قرآن که با حروف مقطعه آغاز می‌شوند- ناطق- طبیعی و معمولی ۱۲- پادشاه- هدایت‌کردن- شور و غوغا ۱۳- حضرت علی(ع) آن را حج مسکینان شمرده است- سپاسگزاری کردن ۱۴- جاویدان- به نمای نزدیک از اشیاء در سینما گویند- زاویه‌ای که هر امتداد با امتداد شمال جنوب می‌سازد ۱۵- درختچه‌ای با ساقه‌های خاردار- وخیم- بالشتک نان‌پزی

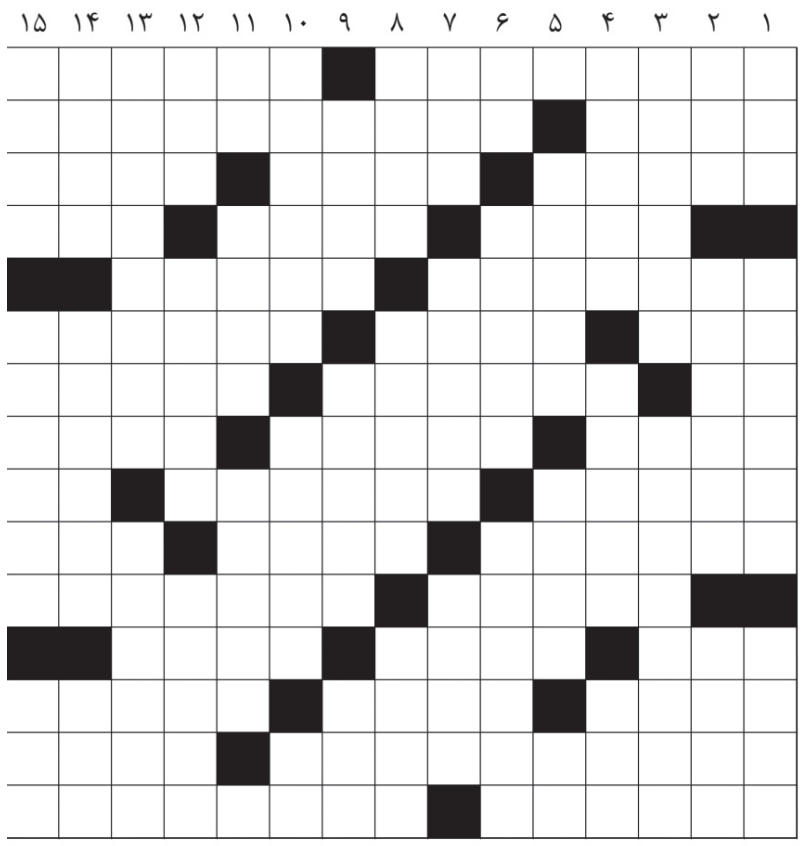

سودوکو سخت ۳۳۸۲

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون‌های حل جدول سودوکو:
۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.
۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

	۶	۱	۷			۸		
	۷	۲						
		۸			۴		۵	
				۵			۷	۹
۶	۸			۷				
	۹		۸			۶		
						۱	۹	
		۷			۳	۴	۸	

سودوکو ساده ۳۳۸۲

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

سودوکو
سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

	۴							۸
		۶		۵	۷			
۹	۲			۸		۷	۵	
		۸	۲	۶	۴			
۴				۹				۷
			۳	۷	۸	۱		
	۹	۵		۱			۲	۶
			۸	۴				
		۷			۳			۹

حل سودوکو سخت

۱	۲	۷	۴	۵	۳	۶	۸	۹
۴	۸	۵	۲	۶	۹	۳	۷	۱
۳	۶	۹	۷	۸	۱	۴	۲	۵
۷	۹	۲	۳	۱	۵	۸	۴	۶
۵	۴	۶	۸	۲	۷	۹	۱	۳
۸	۳	۱	۶	۹	۴	۲	۵	۷
۶	۵	۳	۱	۴	۸	۷	۹	۲
۲	۱	۸	۹	۷	۶	۵	۳	۴
۹	۷	۴	۵	۳	۲	۱	۶	۸

حل سودوکو ۳۳۸۱

۴	۸	۹	۶	۷	۱	۲	۵	۳
۶	۱	۷	۳	۵	۲	۴	۹	۸
۲	۵	۳	۹	۴	۸	۷	۱	۶
۳	۷	۴	۸	۲	۵	۱	۶	۹
۵	۹	۱	۷	۶	۴	۸	۳	۲
۸	۲	۶	۱	۹	۳	۵	۴	۷
۱	۳	۵	۴	۸	۶	۹	۲	۷
۷	۶	۸	۲	۱	۹	۳	۴	۵
۹	۴	۲	۵	۳	۷	۶	۸	۱

حل جدول ۴۳۸۵

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	م	گ	س	■	س	ن	گ	د	ل	ی	■	و	چ	ه	ه
۲	ت	ی	ت	ا	ن	ی	و	م	■	ن	ا	ز	ن	ی	ن
۳	ن	س	ب	ی	■	ر	ی	ر	ا	■	د	ر	ا	و	ر
۴	■	گ	ر	م	ک	ن	■	ل	ش	ک	ر	■	ی	ا	م
۵	ی	ل	■	ا	ن	گ	م	■	ی	و	ن	ی	ت	■	ن
۶	س	ا	ت	■	ن	ا	■	پ	ا	ر	ا	ت	■	پ	د
۷	ا	ب	ر	■	م	ک	ر	ر	■	م	ل	ی	ک	ا	■
۸	ر	ت	ی	ل	■	م	س	ی	ح	ا	■	م	ن	ی	ف
۹	■	و	ا	گ	ر	ا	■	ش	ک	ل	ک	■	د	و	ر
۱۰	پ	ن	■	ا	ه	ن	ر	ب	ا	■	م	ت	و	ل	د
۱۱	ی	■	ر	م	ن	د	ه	■	م	ه	ی	چ	■	و	و
۱۲	ک	ن	ا	■	م	و	ی	ه	■	م	ک	ا	س	ب	■
۱۳	ن	ا	ن	د	و	■	ن	م	ک	ی	■	و	ر	ن	ی
۱۴	ی	ز	د	ا	د	ی	■	ا	ت	ش	ا	ز	ا	ت	ش
۱۵	ک	ل	ه	ر	■	خ	و	ن	ب	ه	ا	■	ن	و	م